

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Dissertationes De Actibus Humanis

Karchne, Simon

Augustæ Vindelicorum & Græcensis, 1716

§. III. An ignorantia antecedens invincibilis excuset à peccato?

urn:nbn:de:hbz:466:1-39981

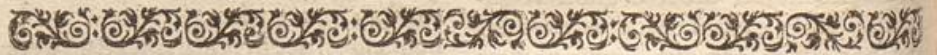
scire Mysteria Fidei, & Leges Universales contractibus aut alijs operationibus humanis deservientes, quoties aut contrahere vult, aut facere aliquod opus, quod si ignoret, debet interrogare virum doctum, à quo instruat, Sanch. *num.* 35. Ratio illationis est, quia quisque novit dari aliquas Leges spectantes ad suum statum, Valq. *num.* 6.

Hinc Manifestum est, quòd non æqualis in singulis requiratur diligentia sciendi statui necessaria, ut ignorantia reputetur invincibilis, sufficiens enim respectu unius e.g. rustici, est insufficientis respectu alterius prudentis & docti.

Omnibus tamen sive indoctis, sive doctis commune est, quòd non sit necessarium singula ad statum, ac Officium spectantia exactè scire sed sufficit notitia rerum communiter accidentium in tali statu, officio; scire enim omnia exactè vix est moraliter possibile, Sanch. *n.* 34.

Inf. 5. Si ad penetrandam alicujus Negotij veritatem non sufficit studium humanum, ut invincibilis circa illud censetur ignorantia, opus esse insuper recursum ad DEUM per orationes, penitentias, peccatorum expiationem, petendo illustrationem divinam, uti potest accidere in rebus fidei, in circumstantijs, in quibus non est copia viri docti Catholici, Sanch. *num.* 39. dans rationem, quòd studium humanum nequeat generare, nisi notitiam naturalem, qualis est insufficientis ad veritatem fidei: Unde dixi *num.* 278. ad observantiam Præceptorum supernaturalium ultra vires naturæ necessarias esse ordinarias vires gratiæ, quæ cum viribus naturæ proximè sufficiant ad potentiam proximam orandi DEUM, oratio autem impetret gratiam necessariam, quæ ignorans depellat necessitatem veritatis in Mysterijs

Fidei.

§. III.

An ignorantia antecedens invincibilis excuset à peccato.

385. **A**ffirmativa est certissima ex omnium sententia cum S.Th. 1. 2. *q. 6. a. 8. & q. 19. a. 6. ac q. 76. a. 3. in fin. Corp.* contra Jansenistas (de quibus vide infra *n.* 393. omnis actus carens omni voluntario caret peccato, sed omnis actus procedens ex ignorantia antecedente invincibili caret omni voluntario, ergò omnis actus procedens ex ignorantia an-

tecedente invincibili caret peccato. Major est evidens: nec minùs clara est minor, quia aut est ignorantia invincibilis facti, aut juris; si facti, actus redditur penitus involuntarius, si juris, actus ut prohibitus, consequenter ut malus est penitus involuntarius, Sanch. *Lib. 1. Decal. c. 16. num.* 9. Idem dic de inconsideratione, seu oblivione invincibili, Sanch. cit.

cit. Ratio, quia si sit ignorantia facti siue Juris invincibilis, abest omnis cognitio de malitia objectiva actûs. Assertio amplius firmabitur *num. 393*. Ex hac assertione subsistunt sequentes sequela.

Prima est, quòd dum invincibiliter ignoratur tota malitia actûs, hic immunis est ab omni culpa, si verò ex parte cognoscitur, ex parte verò ignoretur, actus est duntaxat malus malitiâ specificâ, quæ cognoscitur, ita *S. Th. in Corp. cit. Art.* ponens exemplum in occisione hominis invincibiliter ignorati, quòd sit *Pater*, ut dixi *num. 383. vers. Inf. 2.*

Secunda est, peccata in pueritia commissa e. g. pollutionis à pueris in ætate, in qua nulla cogitatio saltem dubia occurrebat de ejus turpitudine, eisdem non imputari ad peccatum, nec teneri subijcere illa postea clavibus, quia non sunt materia capax absolutionis.

386. Tertia nullus, qui in suo officio fuit causa gravis damni ex invincibili ignorantia secuti, peccat contra Justitiam, consequenter nec contrahit debitum restituendi, hoc enim fundatur in actione damnificativa voluntariè posita. Hinc damnum secutum ex Consilio bonâ fide dato, aut ex Judicis sententia, aut ex applicata à Medico Medicina, aut ex facta à pœnitente restitutione hanc imperante Confessario, nec Consiliarius, nec Judex, nec Medicus, nec Confessarius resciscens postea damnum, tenetur illud refarcire, quando actio damnificativa processit ab illis ex ignorantia invincibili damnificationis.

Sequelam extende ad omnes causas coöperativas damni, tam positivæ sex

R. P. Karch. Diff.

(*uti sunt jubens, consulens, consentiens, palpans, seu adulando, aut laudando ad damnum excitans recursus, seu furem aut hujus furta, aut instrumenta Maleficii recipiens, &c. Participans, id est, is cui aliquid de furto datur, aut consumit, quin fuerit causa facti*) quàm tres negativas, ut *mutum, non obstantem, non manifestantem*, dum quis ex officio debet impedire damnum, aut defendere damnificandum, aut proderere damnificatorem, dum posset præcaveri damnum: Ad has omnes causas sequela tertia est extendenda, quando ex ignorantia invincibili alicujus causæ ex ennumeratis sequitur damnificatio, ut si nihil prorsus illi occurrat, quòd sua actio in causis positivis, aut ommissio actionis in negativis sit contra justitiam, eo enim casu actio causarum, aut ommissio non est formaliter injusta, sed nisi sit formaliter injusta non est radix restitutionis per ea, quæ disserui in proximè edito *rr. de jure & Jusf. num. 352.* & quidem ibi per *num. 360.* ut sit radix obligationis restituendi damna illata, debet actio damnificans esse Theologicè mortalis.

387. Sequela quarta, ex eo, quòd pœnitens rudis ex verecundia omiserit confiteri aliquod mortale, non illico à Confessario esse obligandum ad repetendam totam eam Confessionem cum reliquis subsequenter usque ad præsentem, in qua victâ verecundiâ detegit omissum mortale, quia fieri potest, ut ex invincibili ignorantia credat eam Confessionem cum reliquis, in qua primâ vice ex verecundia suppressit, esse bonam, nec quòd supprimendo peccatum mortale peccet

o o

mor-

mortaliter, uti nec summendo Eucharistiam, sed si sic non est obligatio repetendi, sive illam, sive reliquas Confessiones, sed duntaxat accusandi se de verecundè omiſſis, & alijs priùs non occurrentibus; si in Confessione prima, aut aliqua ex sequentibus habuit dolorem universalem, seu se extendentem ad omiſſa fuit valida, & formata, si verò dolor fuit Particularis se extendens ad sola confessà, tunc fuit Sacramentum Pœnitentiæ validum & informe secundùm mihi probabiliorè opinionem in *tr. de Pœnit.* sic autem confessà non est repetendi obligatio.

Hæc sequela est Gobat *Theolog. Experim. tr. 7. à nu. 275.* cujus verba do omiſſis non necessarijs. *Non sunt obligandi fideles ad iterandas Confessiones, ubi non constat evidenter (id est certò) de tali obligatione, Filliuc. Tr. 7. n. 151. & 154. non constat autem certò, quando, aut dubitatur propriè, an priores Confessiones fuerint legitime aut solum est probabile priores fuisse illegitimas:* At quando suppetit firma ratio ad credendum interveniſſe defectum substantialem, nulla autem firma ad opinandum non interveniſſe, sunt repetendæ.

Quando rudis pœnitens tibi aperit se in prioribus Confessionibus omiſſiſſe peccatum mortale, expedit, ut statim ex eo scisciteris, utrum existimârit se mortaliter delinquere subticendo illud peccatum? neganti (& quoties mihi rudes, de quibus hic loquimur negârunt) se habuisse talem, adhibe fidem, saltem si dicat: *Si scivissem me peccare mortaliter per illud silentium, certissimè non tacuissem:*

& tunc non compellas repetere Confessionem criminum, aliàs jam detectorum, sed duntaxat omiſſorum.

Quære tamen præterea, an saltem dubitârit, peccarétne mortaliter silendo? neganti rursùs crede. At fatentem, se verè dubitâsse an mortaliter peccaret silendo, rursùm interroga, an putârit delinqui mortaliter petendo abolutionem cum prædicto dubio? si negat, ne petas repetitionem; vere enim plurimi ignorant esse grande nefas operari cum conscientia dubia. Si asserit, mone, ut repetat omnes Confessiones, quas cum opinione à se sacrilegè obiri agnovit, secùs illas, in quibus non occurrebat tunc ipsi peccatum toties sacrilegè suppressum.

Doctrinam hanc tenuiſſe Sanch. de eo, qui dubitat, patet ex *Lib. 1. Decal. c. 16. num. 18.* ubi ita loquitur. Hinc primò deducitur ignorantem invincibiliter esse peccatum operari cum practico honestatis objecti dubio, non peccare operando cum illo. Ut si rusticus dubitet, an die veneris liceat sibi lacticio-rum esus, & manente hoc dubio practico illa edat, ignorans tamen invincibiliter esse peccatum, cum eo dubio operari, non peccat. Tradita ex Gobat repetens descripta apud Sporer *Theolog. Sacram. p. 3. à num. 507.*

388. Difficultatem singularem movet Sanch. *num. 16.* an cum scientia malitiæ actûs externi componi possit ignorantia invincibilis de malitiæ actûs interni habentis pro objecto actû externum e. g. an invincibiliter possit existimare propositum, sive desiderium efficax fornicandi esse licitum, esto sciat fornicationem esse vitatam, proinde excusari desiderium à

peccato ratione invincibilis ignorantia. Affirmat Sanch. *num.* 17. *Granad.* 1. 2. *Contr.* 6. *tr.* 5. *D.* 3. *S.* 2. Probat uterque, nullus homo potest peccare, quamdiu prudenter sibi persuadet non esse peccatum id, quod facit, sed invincibiliter ignorans malitiam internæ voluntatis, prudenter sibi persuadet non esse peccatum elicere internam voluntatem, licet objectum, quod nescit, nempe actus externus habeat malitiam.

Negat Izquierdo *de DEO D.* 35. *num.* 17. quia fieri non potest ut voluntas toto conatu feratur in executionem actus externi, quem scit esse vetitum, & tamen sit persuasa voluntas se non peccare, nisi sequatur executio, cum etsi non sequatur, ut si absolutè impediatur, aut differatur, jam voluntas suo affectu ponit, quantum in se est. Quare malitia actus externi formaliter existens in mente operantis, ex tunc imputativè existit in ejus affectu efficaci, tanquam in causa, quia affectus extrinsecè evadit, & denominatur malus à malitia actus externi cognita, à malitia autem propria voluntatis internæ, sive affectus e. g. desiderantis externum puta fornicationem, non denominatur malus, utpote invincibiliter ignorata.

Hinc Respondet ad Argumentum *Granad.* & *Sanch.* eo evinci invincibiliter posse ignorari malitiam, quæ est propria actus interni distincta à malitia objectiva actus externi, consequenter non esse peccatum ex hoc capite; esse tamen eundem actum internum peccatum titulo malitiæ sibi non ignorat actus externi efficaciter intenti, & nondum executioni dati.

Verùm Sanch. sic solvit rationem Izquierdianam, quod actus internus ut contineat imputativè malitiam actus externi, debeat iste esse ejus objectum, seu in hunc tendere, prout novit esse peccatum, sed rudis in casu proposito non putat sibi imputari malitiam actus externi, quamdiu sistit in solo actu interno, sed duntaxat, quando exequitur actum externum, ergo nisi exequatur, etsi tendat in actum vetitum non tendit in eum eo modo, quo novit esse peccatum. Nec sequitur ex hac sententia ad peccatum requiri, ut quis supra actus internos se reflectat agnoscens illos esse peccatum, sed sufficit nòsse externi objecti malitiam, est tamen necessarium, ut cum dicta notitia non adsit prudens oppositi persuasio, qualis cum adsit in casu nostro, inde est quòd ad peccati imputabilitatem non sufficiat præcisè notitia de malitia actus externi.

Resp. Utamque sententiam esse practicè tutam, quia utriusque ratio est prudens, & solvit fundamentum oppositum.

389. Atque hinc colligis, veram esse opinionem *Joan. Carden.* suprà *num.* 382. productam, quod in opinionibus non solum æque, sed etiam minus probabilibus stantibus pro libertate contra legem detur ignorantia invincibilis de veritate reali, seu quantum illarum re ipsa vera sit; quæ ignorantia vinci non potest, nisi per evidentiam, sed esto opinio minus sit probabilis, ac minus tuta stans pro libertate contra legem, non habetur evidentia de veritate oppositi, cum minus probabilis habeat pro se fundamentum prudens, & solvit com-

modè rationes probabilioris, & tutioris opinionis.

Minor hæc teste Carden. 3. p. *Cris. Theolog. D. 56. à num. 474.* probari potest plusquam ducentis opinionibus S. Th. stantibus pro libertate contra Legem in conflictu opinionum. Sufficiet meminisse questionum sequentium, quæ sunt ex illo excerptæ.

Qu. 1. An homo obligetur stare promissioni internæ pro lege contra libertatem. Multi, inter quos Mol. affirmant apud Sanch. *Lib. 1. de Matr. D. 3. num. 4.* arbitrantem id esse probabile. Negat ipse *num. 5.* cum S. Th. 2. 2. q. 88. a. 1. *Corp. &c.*

Qu. 2. An pro valore matrimonii sint necessaria verba, quin sufficiant signa inter homines capaces locutionis. Pro affirmativa stant multi Jurisperiti, & quidam ex Theologis apud Th. Sanch. *lib. 2. de Matr. D. 31. num. 2.* ipse *num. 5.* cum S. Th. *in 4. D. 27. quest. 1. a. 2. questiunc. 2. ad 2. & 3.* tuetur libertatem contra Legem sufficere signa sine verbis.

Qu. 3. An matrimonium illud valeat, in quo unus dedit assensum præsentem, cui post longam moram accessit consensus alterius. Quidam apud Sanch. *D. 32. num. 2.* pro lege contra libertatem petunt utriusque conjugis consensum simultaneum. E contra alii cum S. Th. *in 4. Dist. 29. quest. unic. a. 3. questiunc. 2. ad 2.* quibus adhæret Sanch. stat pro libertate, ac valore matrimonii, etsi multò tempore postea sequatur consensus alterius.

Qu. 4. An tempore feriarum nempe adventus, & quadragesimæ careat cul-

pâ consummatio matrimonii apud Sanch. *lib. 7. D. 7. num. 21.* Doctores 26. contendunt pro lege contra libertatem, è contra hanc cit. Th. Sanch. vindicat contra legem cum S. Th. *Dist. 32. quest. unic. a. 5.* indistinctè asserente esse tunc licitum petere, & reddere debitum.

Qu. 5. Utrum Lapsus in mortale statim debeat confiteri, si adest Confessarius. Negat S. Th. apud Gonet. *Dissert. pro libertate num. 12.* Contra alios strictiores pugnantes pro lege contra libertatem, quæ etiam mihi olim placuit *in tr. de Pœnit.*

Qu. 6. An Prælatus dispensans cum subditis possit etiam secum dispensare in iisdem actionibus. Negant non pauci etiam de Romano Pontifice apud Sanch. *lib. 8. de Matr. D. 3. num. 4.* ubi censet hanc opinionem esse probabilem, ipse verò *num. 6. 8. & 9.* cum S. Th. *in 4. Dist. 2. quest. 1. a. 5. questiunc. 1. ad 3.* pugnat pro libertate adversus legem in omnibus Prælati non solum ordinariâ, sed etiam delegatâ in universum potestate pollentibus.

Qu. 7. An detur Sacramentum Pœnitentiæ validum, & informe defectu doloris requisiti ad effectum gratiæ, ita ut homo sic confessus deobligetur postea reiterare confessionem. Opinio deobligans est S. Th. *in 4. Dist. 17. quest. 3. a. 4. questiunc. 1.* hæc opinio stat pro libertate pœnitentis contra multos apud Granad. *tom. 2. in 3. p. contr. 1. tract. 3. D. 3. §. 2.* Contententes pro Præcepto iterandi,

Vide Matth. de Moya *tom. 1. Select. tract. 1. quest. 5. §. 3. ubi 20. Con-*

Controversias contra Baron. recenset, in quibus S. Th. amplexus est minùs tutas pro libertate contra legem.

390. Objicies 1. Non est invincibilis ignorantia, dum adest modus vitandi peccatum, sed constitutus inter duas opinioniones, quarum una pugnat pro lege, altera pro libertate, habet modum vitandi peccatum, nempe eligendo partem tutiorem, ergò tunc ignorantia non est invincibilis. Secundò, non est ignorantia invincibilis conjuncta cum voluntaria voluntatis inordinatione, talis est in opinione minùs probabili pro libertate contra legem, quia bonum honestum postponitur commodo voluntatis. Tertiò, ut sit ignorantia invincibilis, & excusans à peccato, debet esse impravisa, talis non est in opinionibus utrinque probabilibus, nam inter has constitutus videt malitiam objecti esse probabilem, proinde malitia non est omnino impravisa. Quartò, juxta S. Th. p. 3. *quest. 47. a. 5. ad 3. Judai peccaverunt non solum tanquam hominis Christi, sed etiam DEI Crucifixores: & tamen Judai habuerunt duntaxat probabilem notitiam de Christi divinitate, ergo sufficit probabilis notitia de malitia objecti, ad peccati imputabilitatem, ergo cum probabili notitia de malitia nequit stare invincibilis ignorantia à peccato liberans.*

391. Resp. ad 1. Negando majorem, sic invincibiliter credens se obligari ad menciendum, ut salvet vitam proximi, habet modum vitandi peccatum nempe sequendo ductum conscientia, quin ideò cesset esse invincibilis ignorantia. Secundò, transeat major, ad mi-

norem. Resp. Præter hunc modum vitandi peccatum, dari alium situm in electione opinionis verè probabilis, ut constat in relatis ex S. Th. opinionibus minùs tutis stantibus pro libertate, aliàs Confessus sine dolore universali validè, & informiter, deberet repetere confessionem hic enim per adversarios est modus vitandi peccatum, nempe eligendo partem tutiorem, quod nequid dici, sic enim opinio S. Th. de obligans Reum confiteri esset periculosa.

Ad 2. Retorquetur, quod etiam probat contra S. Th. debere peccatorem statim post lapsum confiteri, quia bonum honestum Confessionis præsentis postponit libertati, & commodo dilationis.

Resp. 2. Nego minorem, ad probationem distingo bonum honestum obligatorium postponitur commodo voluntatis nego, non obligatorium concedo. Confessio ergo statim facta post lapsum continet bonum honestum, sed secundum S. Th. in opinione sua probabili non obligatorium.

Resp. ad 3. Eo probari etiam S. Th. opinionem deobligantem à Confessione statim faciendâ esse absurdam, nam constitutus inter eam, & oppositam videt malitiam in omissione confessionis statim faciendæ, ergo est vincibilis ignorantia de veritate reali inter opinionem S. Th. & oppositam S. Bonavent. obligantem, consequenter per hujus electionem utpote tutior pars est vincenda.

Resp. 2. ad 3. Cum Carden. *num. 1273.* Majorem procedere de ignorantia positiva, sive errònea, secùs non errònea, ac mera negativa, ut enim hæc sit invincibilis inter duas probabiles opi-

niones non sufficit, quod videatur probabilis malitia e. g. in omissione confessionis statim faciendæ, alias S. Th. opinio ab ea deobligans non esset tuta.

Resp. 3. ad 3. Ignorantia, quam quis non tenetur vincere, est invincibilis, talis est de malitia, quæ probabilis est in opinione S. Th. de quâ loquimur, cum nulla sit spes detegendæ veritatis, cui opinioni, an S. Thomæ, vel S. Bonaventuræ re ipsa competat; ubi autem est compertum erui non posse certam veritatem, cognitio probabilis de malitia nequit fundare dubium practicum de malitia, sed vertitur practicum in speculativum; quo casu operans sufficienter dirigitur rationibus directè probabilibus, quod sensisse S. Th. manifestum est ex ejus opinionibus stantibus pro libertate contra legem, Carden. *num.* 1273.

Inst. Invincibiliter ignorans equiparatur illi, cui nihil venit in mentem de periculo peccati, talis non est constitutus inter duas opiniones probabiles S. Bonavent. & S. Thomæ, ergo non ignorat invincibiliter. Resp. Majorem procedere, in quantum neuter habet de objecti malitia certitudinem, & in hoc casu negatur minor; in eo est dispar constitutus inter has opiniones, quod pro honestate omissionis confessionis statim post lapsum faciendæ habeat motivum probabile fundans prudentem assensum esse licitam omissionem.

Resp. ad 4. Judæos habuisse quidem probabilem duntaxat notitiam de Christi DEitate, consequenter etiam probabilem ejusdem ignorantiam, hæc tamen fuit vincibilis, ac culpabilis; poterant enim habere certitudinem de ea ex Christi testimonio, tot miraculis, quæ viderant, confirmato, & ideò Crucifixio Christi etiam ut DEI illis imputata est. Unde argumentum Adversariorum, prorsus non est ad rem, utpote ductum ab Ignorantia Judæorum vincibili ad invincibilem, quâ laborant Doctores utrinque in opinionibus dissidentes, habent incertitudinem de veritate humanitus insuperabilem, & ideò quævis pars prudenter operatur eligendo suam opinionem innitentem motivis probabilibus; scivir enim S. Th. quod insit probabilis malitia asserta à D. Bonav. omissioni Confessionis mox post lapsum faciendæ, quia tamen est incerta malitia incertitudine invincibili, ideò censuit peccatorem non peccare differentem confessionem in aliud tempus, ita Carden. à *num.* 1276. observans in eo peccare DD. contrarios Rigoristas, quod non distinguant inter opiniones contradictorias, in quibus nulla spes est perveniendi ad certitudinem, & inter opiniones probabiles, in quibus ex practica diligentia potest acquiri notitia moraliter certa.

* *
* *

